

Razvoj znanja o morski povezanosti je ključnega pomena za podporo prehodu na trajnostno modro gospodarstvo

Oceani in morja pokrivajo več kot 70 % Zemlje in zagotavljajo številne ekosistemske storitve, ki oblikujejo človeško družbo (npr. preskrba s hrano, uravnavanje podnebja). Morska bogastva predstavljajo sedmo največje gospodarstvo na svetu. Trajnostno upravljanje oceanov in morij je zato bistvenega pomena. Vendar njihovo varstvo močno zaostaja za varstvom kopenskih habitatov.

Morski ekosistemi so zelo občutljivi na antropogene pritiske in večina jih doživlja več hkratnih groženj (npr. izguba habitatov, prelov, segrevanje). V zadnjem stoletju je izginilo 90 % morskih plenilcev, številni obalni in oceanski habitati so bili uničeni ali močno degradirani. Izguba neprecenljive morske biotske raznovrstnosti ogroža zdravje ekosistemov (delovanje in odpornost). Glede na pomen morskih prostoživečih živali in habitatov za družbo, ter s tem povezano usodo morskih in kopenskih ekosistemov so potrebni takojšnji in premišljeni ukrepi za blažitev neželenih posledic sedanjih sprememb.

Za načrtovanje trajnostnega razvoja svetovnih oceanov je potrebno temeljito razumevanje morske biotske raznovrstnosti in njene vloge za zdravo delovanje ekosistemov. Zato je zbiranje znanja o povezanosti morskih populacij in habitatov prvi ključni korak, saj lahko pomaga ne le pri ohranjanju ranljivih vrst in ekosistemov ter nadzoru širjenja invazivnih vrst, patogenov in pobegov iz ribogojnic, temveč tudi pri oblikovanju učinkovitih mrež zavarovanih območij in spodbujanju trajnostnega upravljanja ribištva.

Nova akcija COST [Poenotenje pristopov o morski povezanosti za boljše upravljanje morskih virov](#) (SEA-UNICORN) združuje široko interdisciplinarno skupnost znanstvenikov, deležnikov in oblikovalcev politik iz več kot 100 organizacij iz Evrope in širše. V prihodnjih letih bo mreža spodbujala interdisciplinarno sodelovanje in izmenjavo strokovnega znanja na lokalni, regionalni in mednarodni ravni, da bi razširila znanje ter poenotila koncepte in pristope v nastajajočem področju morske funkcionalne povezanosti (MFP). Akcija bo zagotavljala tudi podatke, potrebne za podporo ohranjanju in trajnostnemu upravljanju morij. Od slovenskih raziskovalcev sta v akciji vključeni Dr. Andreja Ramšak iz Nacionalnega inštituta za biologijo, ter Dr. Jerneja Penca iz Evro-sredozemske univerze.

Izziv

Kvantificiranje povezanosti v morju je zapleteno, saj je težko dostopati in raziskovati morske ekosisteme. Zato so se dosedanje raziskave povezanosti v morju večinoma osredotočale na vrstno specifične pristope, pri čemer so za opis gibanja in porazdelitve osebkov, populacij ali vrst uporabljali različne dopolnjujoče se neposredne in posredne metode z večih raziskovalnih področij. Nedavni preboji, ki povezujejo gibanje osebkov in izražanje lastnosti s funkcijami v ekosistemu, so omogočili napredek raziskav na tem področju in pripeljali do nastanka koncepta morske funkcionalne povezanosti (morska funkcionalna povezanost – MFP; ang. *marine functional connectivity*).

MFP označuje vse selitvene pretoke morskih organizmov, ki določajo soodvisnost populacij, vrst in ekosistemov v morju in tudi na prehodu med kopnim in morjem. Vrednotenje MFP nam omogoča boljše razumevanje zapletenih odnosov med morskimi vrstami ali združbami in različnimi habitatmi, ki jih potrebujejo. Zato lahko nadgrajevanje uporabnega znanja o MFP močno pripomore k izboljševanju strategij upravljanja in ohranjanja morij.

Informacije o MFP so dostopne za številne vodne organizme (od virusov do kitov) in za vse morske ekoregije. Vendar je treba odpraviti več metodoloških ovir in vrzeli v znanju, da bi razumeli MFP na svetovni ravni in napovedali, kako se lahko MFP spremeni zaradi globalnih sprememb. Premostitev vrzeli med raziskovalnimi področji, hkrati pa združevanje inovativnih pristopov s tradicionalnimi metodami ponujata priložnosti brez primere za napredek raziskav MFP na nivoju skupnosti in ekosistemov.

Akcija

COST akcija SEA-UNICORN COST združuje znanstvenike, ki se ukvarjajo z MFP, iz različnih raziskovalnih skupin, disciplin in držav. Njeni člani imajo strokovno znanje in izkušnje, ki zajemajo vse oceane in morja ter vse glavne morske taksone (od virusov do kitov), vključno z invazivnimi vrstami in vrstami, ki povezujejo prehod med kopnim in morjem. Ta širina bo COST akciji omogočila velik napredek v znanju o MFP ter ustvarjanje neprecenljivih akademskih in aplikativnih rezultatov. Akcija bo tudi okrepila povezave med znanstveniki, oblikovalci politik in zainteresiranimi stranmi z namenom, da bi spodbudila vključevanje znanja o MFP v orodja za podporo pri odločanju o upravljanju morja in v okoljskih politikah. To vključevanje bo pripomoglo k opredelitvi ustreznih ohranitvenih ukrepov za prostorsko načrtovanje in upravljanje.

Prof. Oscar Gaggiotti, podpredsednik akcije, dodaja: "Upamo, da bomo z izboljšanjem znanja o pretoku organizmov v morju ter njihovih ekoloških in genetskih posledicah ter z zagotavljanjem, da to znanje ustreza potrebam nacionalnih in mednarodnih upravljavcev in oblikovalcev politik, pomagali oblikovati ustrezne strategije za trajnostno upravljanje morja in na prehodu med kopnim in morjem."

Dodatne informacije

Za več informacij o akciji, mreži in ciljih obiščite novo spletno stran (<https://www.sea-unicorn.com>) ali [spletno stran akcije](#).

Sodobne raziskave in podatki so nujno potrebni zaradi oblikovanja politik v podporo [ciljem trajnostnega razvoja](#) ter za zdrave oceane v okviru [desetletja znanosti o oceanih za trajnostni razvoj](#).